

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه قم

دانشکده حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری

عنوان:

حقوق مالکیت ادبی – هنری در آثار سینمایی با تأکید بر حقوق اتحادیه اروپا و ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سید حسن شبیری زنجانی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مصطفی بختیاروند

نگارنده:

شکوه شکوهی قره سعدلو

پاییز ۱۳۹۱

تقدیم بہ:

حضرت فاطمہ معصومہ (س)

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم که از تمامی اسایید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم یاری نموده اند، تقدیر و تشکر به عمل آورم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر شبیری زنجانی که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نموده اند نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم. از جناب آقای دکتر بختیاروند به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده اند کمال تشکر را دارم. در پایان از جناب آقای اسدالهی عضو محترم هیئت مدیره موسسه رسانه‌های صوتی- تصویری که در تمام مراحل نگارش پایان نامه مرا همراهی نموده و از راهنمایی‌های آن بزرگوار استفاده کرده‌ام، کمال تشکر و قدردانی را به عمل می‌آورم.

چکیده :

در این پایان نامه حقوق مالکیت ادبی - هنری اثر سینمایی در حقوق ایران و اتحادیه اروپا مورد بررسی قرار گرفته است. علیرغم اینکه قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ اثر سینمایی را از جمله آثار مورد حمایت معرفی می کند، اما به وضع مقررات بسیار مختصری در مورد آن بسنده می نماید. دستورالعمل های اتحادیه اروپا نیز با وجود هماهنگی در حوزه های مختلفی چون مدت حمایت و برخی حقوق مادی و موارد نقض آن در سایر موارد سرنوشت حقوقی این اثر را به حقوق داخلی کشورهای این منطقه سپرده- اند. ماهیت اثر سینمایی از مهمترین مواردی است که در هر دو نظام حقوقی مغفول مانده است. طبق پژوهش انجام شده در این پایان نامه، در حالت کلی این اثر در زمره آثار مشترک قرار دارد که این امر موجب ترتب مقررات حقوقی خاصی در باب پدیدآورندگان اثر و یا مدت حمایت آن گردیده است. پدیدآورندگان اثر در حقوق ایران تعیین نشده و با وجود تعلق این حقوق به تهیه کننده در عرف حرفه ای سینمایی ایران، خلأ قانونی ناشی از عدم وجود اماره مالکیت وی آشفتگی هایی در این عرصه ایجاد نموده است، در حالیکه از نقطه نظر دستورالعمل حقوق اجاره ای اتحادیه اروپا کارگردان به عنوان پدیدآورنده اثر تلقی شده و این قاعده در دستورالعمل مدت حمایت نیز به صورت فرض حقوقی که خلاف آن قابل اثبات نیست، تکرار و تأیید گردیده است. در ادامه در این تحقیق حقوق مادی، معنوی، استثنائات حقوق مزبور، موارد نقض آن و ضمانت اجراهای لازم و نهایتاً نظام انتقال حقوق بررسی گردیده اند.

کلید واژگان : ماهیت اثر سینمایی، اثر مشترک ، پدیدآورندگان اثر، حقوق پدید آورنده، ضمانت اجرا، قرارداد بهره برداری

فهرست اختصارات :

EEC : European Economic Community

EC : European Community

EU : European Union

CDPA : Copyright, Design Patene Act

CMLR : Common Market Law Report

ECR: European Court Reports

V: Versus

Op. cit : Opera Citato (in the work cited)

Ibid : Ibidem (in the same place)

فهرست مطالب:

عنوان

مقدمه.....	۱
الف - تبیین موضوع	۱
ب - سوالات اصلی تحقیق	۳
ج - سوالات فرعی تحقیق.....	۳
د - فرضیه های تحقیق.....	۴
ه - ضرورت انجام تحقیق	۴
و - پیشینه تحقیق	۴
ز - روش تحقیق	۵
ح - ساختار تحقیق.....	۵
فصل اول: تعاریف و تاریخچه.....	۶
مبحث اول : مفاهیم و تقسیمات.....	۷
گفتار اول : مفاهیم.....	۷
بند اول : تعریف اثر دیداری- شنیداری.....	۷
بند دوم : تعریف اثر سینمایی.....	۹
گفتار دوم : تقسیمات اثر سینمایی.....	۱۲
بند اول: عناصر داستانی	۱۲
بند دوم : عناصر غیرداستانی.....	۱۳
مبحث دوم : تاریخچه تولیدات سینمایی و حمایت حقوقی از آن	۱۵
گفتار اول : مروری بر تاریخچه سینما در جهان و ایران	۱۵
بند اول : تاریخچه سینما در جهان	۱۶

- بند دوم : تاریخچه سینما در ایران..... ۱۸
- گفتار دوم : تاریخچه حمایت حقوقی از اثر سینمایی در جهان و ایران ۱۸
- بند اول : تاریخچه حمایت حقوقی در جهان ۱۹
- بند دوم : تاریخچه حمایت حقوقی در ایران ۲۰
- مبحث سوم : مراحل تولید اثر سینمایی ۲۳**
- گفتار اول : مرحله پیش تولید..... ۲۳
- گفتار دوم : مرحله تولید..... ۲۴
- گفتار سوم : مرحله پس از تولید..... ۲۶
- مبحث چهارم : قوانین و مقررات حمایتی از اثر سینمایی..... ۲۷
- گفتار اول : اسناد بین المللی..... ۲۷
- بند اول : کنوانسیون برن..... ۲۷
- بند دوم : معاهده جهانی کپی رایت..... ۲۹
- بند سوم : تریپس ۳۰
- گفتار دوم : دستورالعمل های اتحادیه اروپا..... ۳۲
- بند اول: دستورالعمل حقوق اجاره‌ای..... ۳۵
- بند دوم دستورالعمل ماهواره و مخابره با کابل..... ۳۶
- بند سوم : دستورالعمل مدت زمان..... ۳۶
- بند چهارم : دستورالعمل کپی رایت و حقوق مرتبط در جامعه اطلاعاتی ۳۷
- بند پنجم : دستورالعمل تجارت الکترونیک..... ۳۸
- گفتار سوم : قوانین ملی..... ۳۹
- بند اول : قانون اساسی..... ۳۹
- بند دوم : قوانین عادی..... ۴۰
- فصل دوم : ماهیت اثر سینمایی، مدت حمایت، تعیین پدیدآورنده و شرایط حمایت حقوقی آن... ۴۲

- مبحث اول : ماهیت اثر سینمایی و مدت حمایت آن ۴۳
- گفتار اول : اثر مرکب ۴۳
- گفتار دوم : اثر جمعی ۴۵
- گفتار سوم : اثر ناشی از استخدام ۴۹
- گفتار چهارم : اثر مشترک ۵۳
- گفتار پنجم : مدت حمایت اثر سینمایی ۵۸
- مبحث دوم : تعیین پدیدآورنده و نخستین دارنده اثر سینمایی و تأثیر سبک های سینمایی بر آن ۵۹
- گفتار اول : پدیدآورنده و نخستین دارنده اثر در دستورالعمل های اتحادیه ۶۰
- بند اول : پدیدآورنده اثر سینمایی در حقوق اتحادیه اروپا ۶۰
- بند دوم : نخستین دارنده حقوق اثر سینمایی در اتحادیه اروپا ۶۳
- گفتار دوم : پدیدآورنده و نخستین دارنده اثر سینمایی در حقوق ایران ۶۹
- بند اول : پدیدآورنده اثر سینمایی در حقوق ایران ۶۹
- بند دوم : نخستین دارنده حقوق اثر سینمایی در ایران ۷۱
- گفتار سوم : تأثیر سبک های سینمایی بر تعیین پدیدآورنده ۷۳
- بند اول : سبک های داستانی و پیش پرداخت شده ۷۷
- بند دوم : سبک های مستند داستانی ۷۸
- بند سوم : سبک های متکی بر واقعیت بکر ۷۹
- مبحث سوم : شرایط حمایت از اثر سینمایی ۸۱
- گفتار اول : شرایط عام ۸۱
- بند اول : اصالت ۸۱
- بند دوم : محسوس بودن ۸۲
- بند سوم : انتشار اثر در ایران ۸۳

- گفتار دوم : شرایط خاص اثر سینمایی..... ۸۵
- بند اول : صدور پروانه ساخت..... ۸۵
- بند دوم : صدور پروانه نمایش ۸۶
- بند سوم : فیلم هایی که نیاز به صدور پروانه ندارند..... ۸۷
- فصل سوم : حقوق پدیدآورنده، ضمانت اجراهای نقض آن و قراردادهای بهره برداری از آن ۸۸
- مبحث اول : حقوق مادی و معنوی پدیدآورنده اثر..... ۸۹
- گفتار اول : حقوق مادی پدیدآورندگان اثر..... ۸۹
- بند اول : حق تکثیر..... ۸۹
- بند دوم : حق عرضه عمومی ۹۲
- بند سوم : حق توزیع..... ۹۷
- بند چهارم : حق اقتباس..... ۱۰۱
- بند پنجم : حق نمایش ۱۰۴
- بند ششم : حق ترجمه ۱۰۵
- گفتار دوم : حقوق معنوی پدیدآورندگان اثر..... ۱۰۶
- بند اول: حق انتساب اثر..... ۱۱۰
- بند دوم : حق تمامیت اثر ۱۱۱
- بند سوم : حق افشا اثر..... ۱۱۲
- بند چهارم حق عدول ۱۱۳
- مبحث دوم : استثنائات حقوق مادی..... ۱۱۶
- گفتار اول : استثنائات در حقوق اتحادیه اروپا..... ۱۱۶
- بند اول : استثنائات در اتحادیه قبل از هماهنگ سازی..... ۱۱۶
- بند دوم : استثنائات در اتحادیه بعد از هماهنگ سازی..... ۱۱۸

- گفتار دوم : استثنائات در حقوق ایران ۱۲۳
- مبحث سوم : نقض حقوق اثر و ضمانت اجراهای آن ۱۲۵
- گفتار اول : نقض حقوق اثر ۱۲۵
- بند اول : نقض حقوق اثر در اتحادیه اروپا ۱۲۶
- بند دوم : نقض حقوق اثر در ایران ۱۲۶
- گفتار دوم : ضمانت اجراهای نقض حقوق اثر ۱۲۹
- بند اول : ضمانت اجراها در حقوق اتحادیه اروپا ۱۳۰
- بند دوم : ضمانت اجراها در حقوق ایران ۱۳۱
- الف : ضمانت اجراهای مدنی ۱۳۲
- ب : ضمانت اجراهای کیفری ۱۳۴
- ج : نهاد های قانونی ۱۳۶
- مبحث چهارم قراردادهای بهره برداری اثر سینمایی در اتحادیه اروپا و ایران ۱۳۷
- گفتار اول : قراردادهای بهره برداری از اثر سینمایی در اتحادیه اروپا ۱۳۷
- بند اول : هماهنگی انجام شده در سطح اتحادیه ۱۳۸
- بند دوم : تفاوت های حقوق قراردادهای در سیستم های حقوقی کشورهای اتحادیه ۱۳۹
- الف - بررسی نظام های حقوقی کپی رایت ۱۳۹
- ب - بررسی نظام های حقوقی حق مؤلف ۱۴۰
- بند سوم : قانون حاکم بر قراردادهای کپی رایت در اتحادیه اروپا ۱۴۳
- گفتار دوم : قراردادهای بهره برداری اثر سینمایی در ایران ۱۴۷
- بند اول : تعریف و اقسام قراردادهای اثر سینمایی ۱۴۷
- الف - تعریف قراردادهای سینمایی ۱۴۷
- ب - اقسام قرارداد های سینمایی ۱۴۸
- ۱- قرارداد تولید اثر ۱۴۸
- ۲- قرارداد توزیع اثر با موسسات پخش کننده ۱۴۹

۱۵۰.....	۳- قرارداد توزیع اثر با صاحبان سینما.....
۱۵۱.....	۴- قرارداد توزیع اثر در شبکه های خانگی.....
۱۵۴.....	بند دوم : شرایط قراردادهای در حقوق ایران
۱۵۴.....	الف - شرایط عمومی.....
۱۵۶.....	ب - شرایط خاص قراردادهای سینمایی.....
۱۵۶.....	نتیجه گیری.....
۱۶۲.....	فهرست منابع.....

مقدمه :

الف - تبیین موضوع

رسالت چند جانبه سینما که بخش های مختلف صنعت، هنر و حقوق را درگیر نموده و تأثیر ژرفی که اثر سینمایی بر طیف گسترده مخاطبان خود دارد، از سویی و ماهیت خاص آن در میان آثار فکری از سوی دیگر و جلوگیری از سودجویی عده‌ای که به راحتی ماحصل زحمات دیگران را مورد تجاوز قرار می دهند، نظام حمایتی منسجمی را می طلبد که چالش های فرا روی خالقان این اثر را به نحو مناسبی پاسخ گفته و در مسائل موجود راه گشا باشد.

ظهور فناوری‌های جدید در عرصه صوت و تصویر، صنعت سینما را به شدت متحول کرده است، تأثیر این فناوری های جدید در تمام نظام ها، قوانین، فنون و روش های رایج و موجود در این صنعت، در زمینه های مختلف از پخش و توزیع گرفته تا بازاریابی و حفاظت از حقوق مادی و معنوی آثار، کاملاً مشهود است. روند رو به جلو این تحولات و پذیرش و جایگزینی فناوری های جدید همچنان ادامه خواهد داشت، تا جایی که گفته می شود طی ده سال آینده اکثر برنامه ها به روش آنلاین از طریق دستگاه های ضبط ویدئویی خانگی و اینترنت دریافت می شوند.

رشد روزافزون فن آوری‌ها در جهان سوم به ویژه در علوم ارتباطات و صنعت الکترونیک خاصه دست آوردهای دیجیتال امکان تکثیر و عرضه انبوه محصولات دیداری- شنیداری را در ساده ترین شکل ممکن ساخته است. شیوع این امر لطمات و زیان های جبران ناپذیری را به پیکره سینما ایران وارد ساخته است. مشکلات فوق معاونت امور سینمایی و سمعی- بصری را بر آن داشت که در راستای انجام وظیفه اصلی خود که حفظ حقوق پدیدآوردندگان، تشویق آنها و فراهم نمودن بسترهای مناسب و لازم رشد سینما می باشد، اقدام به تأسیس ستادی تحت عنوان " ستاده مبارزه با محصولات غیر مجاز سمعی- بصری " بنماید.

در حقوق ایران علاوه بر قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان^۱، ۱۳۴۸، مقررات پراکنده‌ای در خصوص این اثر وجود دارند که در قوانین مختلفی مورد اشاره قرار گرفته اند. قانون مزبور خلأهای بسیاری داشته که نظر به وضعیت خاص اثر سینمایی این نواقص گستره بیشتری می‌یابند. این مقررات در مورد اثر سینمایی به طور پراکنده در مواد مختلفی مورد اشاره قرار گرفته است. مواردی از قبیل حقوق مادی، معنوی و ضمانت اجراهای نقض این حقوق که همین موارد نیز

^۱. از این پس این قانون را به اختصار قانون ۱۳۴۸ می نامیم.

با ابهامات و نواقص زیادی مواجهند، پیش نویس لایحه قانون حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط^۱ تا حد زیادی نواقص فوق را مرتفع نموده است که در صورت تصویب تا حد زیادی راه‌گشا می باشد

در این قانون ۱۳۴۸ اثر سینمایی به عنوان یکی از زیر مجموعه های اثر دیداری- شنیداری معرفی شده است. اثری که با مشارکت و فعالیت خلاقانه عده کثیری خلق می شود. تعدد عوامل دخیل در تولید این اثر و اهمیت نقش هر یک موجب ایجاد آشفتگی هایی در عرصه تعیین ماهیت و مالکان حقوق اثر گردیده است. به عنوان مثال علاوه بر کارگردان که رهبری و هدایت کلی این فرآیند را بر عهده دارد اشخاصی چون فیلم نامه نویس که بعضاً فرآیند تولید فیلم با وی آغاز می- گردد، فیلمبردار به علت اعمال خلاقیت، ایده ها و نظراتی که در تصویر برداری دارد و یا حتی بازیگران که پل ارتباطی بین کارگردان و به طور کلی اثر و مخاطبان هستند، دارای حقوق انحصاری مربوط به خویش می باشند. یکی از مهمترین مسائلی که در این میان ظاهر می شود این است که حقوق مربوط به اثر بایستی به کدام یک از این اعضا اعطا شود. آیا هر کدام از این ارکان را باید مالک حقوق مربوط به اثر دانست یا اینکه بین حقوق تمامی این افراد جمع نموده و عنان حقوق مزبور را به یکی از آنان داده و برای سایرین به عنوان عواملی که در این فرآیند شرکت نموده‌اند، بعد از اتمام پروژه و دریافت دستمزد کاری که برای آن استخدام شده اند، حقوق دیگری در نظر نگرفت.

این امر نه تنها در تعیین پدیدآورندگان به عنوان نخستین مالکان حقوق اثر نقش بسزایی دارد بلکه موجب ایجاد دشواری هایی در تعیین ماهیت اثر و تعیین احکام مترتب به آن نیز گردیده است. موارد مذکور از نخستین چالش های مربوط به اثر سینمایی است. موارد دیگری چون حقوق مادی و معنوی، نقض این حقوق، ضمانت اجراهای پیش گیری آنها و نحوه نقل و انتقال حقوق مذکور از جمله مواردی هستند که در باب اثر سینمایی مورد تصریح و یا بعضاً اشاره قانونگذار قرار نگرفته است.

به لحاظ تطبیقی نیز در این مورد باید گفت: قوانین جامعه اروپا تأثیر زیادی بر حقوق مالکیت فکری داشته است. قسمت گسترده‌ای از قوانین مربوط به حقوق مالکیت فکری در سطح این منطقه هماهنگ و یکدست شده و این امر منجر به میزان بیشتری از حمایت در مورد این آثار

^۱. از این پس به اختصار پیش نویس لایحه نامیده می شود.

گردیده و در حوزه‌ای دیگر موجب تحقق مقررات مربوط به جامعه اروپا پیرامون جابجایی آزاد کالا و خدمات و از بین بردن موانع رقابت گردیده است.

گرچه در کنوانسیون ۱۶ ژوئن ۱۹۸۰ رماشاره خاصی به اختیارات جامعه اروپا برای تنظیم مقررات مربوط به مالکیت فکری نشده، اما این امر موجب توقف برنامه تقنینی این جامعه نشده است. دستورالعمل‌های اتحادیه اروپا آنچه را که کشورهای عضو باید به موجب قوانین خود مقرر دارند، اعلام می‌نماید ولی چگونگی انجام آنها را در اختیار حقوق داخلی کشورها قرار داده و ضرب-الاجلی را برای تصویب این مقررات تعیین نموده است که این امر به نوبه خود عواقبی را برای این دولت‌ها به دنبال خواهد داشت.

دستورالعمل‌های اتحادیه که به هماهنگ سازی در حقوق برخی آثار فکری پرداخته اند، در مورد ابعاد متعددی از اثر سینمایی از جمله ماهیت، حقوق معنوی، موارد نقض، ضمانت اجراهای آن و نظام بهره برداری مشابه قانون ۱۳۴۸ ایران به وضع مقرر نپرداخته اند. دستورالعمل‌ها به امر قانونگذاری به طور خاص نپرداخته بلکه اقدام به هماهنگ سازی میان مقررات کشورهای اروپایی نموده‌اند که پیرو نظام‌های حقوقی متفاوت با تمایزات خاص خود می باشند. لذا نواقص مذکور تا حد زیادی قابل توجیه می باشند و از طرفی همواره راه بر صدور و تصویب دستورالعمل‌های جدید و ایجاد هماهنگی در حوزه‌های جدید باز است. با بررسی تطبیقی مقررات کشورهای اروپایی به طور عام و دستورالعمل‌های اتحادیه به طور خاص می‌توان نواقص حمایت قانونی این اثر را بیش از پیش مورد بررسی و تحلیل قرار داده و با رفع این نواقص، هنر هفتم کشور را نیز اعتلا بخشید.

ب - سوالات اصلی تحقیق

۱- ماهیت اثر سینمایی چیست و پدیدآورنده یا پدیدآورندگان اثر چه کسانی هستند؟

ج - سوالات فرعی تحقیق

۱- نسبت بین اثر دیداری- شنیداری و اثر سینمایی چیست؟

۲- شرایط خاص حمایت از اثر سینمایی چیست؟

۳- موارد نقض اثر مزبور به طور خاص کدام است؟

د - فرضیه های تحقیق

۱- در قوانین برخی کشورهای اروپایی اثر سینمایی از جمله آثار مشترک است، اما تحت شرایط خاصی ممکن است اثر در قالب های دیگری نیز قرار بگیرد، اما نظر به تعدد خالقان آن در شرایط عادی و به طور کلی یکی از اقسام اثر مشترک محسوب می شود. هرچند اماره پدیدآورندگی کارگردان در حقوق تمامی کشورها پذیرفته شده است، اما در حقوق ایران وضع به شکل مبهمی است و به طور کلی تعیین پدیدآورندگان اثر سینمایی امری مطلق نمی باشد.

ه - ضرورت انجام تحقیق

ارتباط مستقیم سینما با لایه های فرهنگی جامعه و رشد روزافزون این رسانه هنر- صنعت قدرت چشمگیری به آن اعطا نموده است، این امر و تحولات شتابزده فن آوری های گوناگون، از طرف دیگر ضرورت سامان دادن وضعیت حقوقی اهالی سینما و اثر مزبور را دو چندان می نماید.

اقسام حقوق مادی متأثر از ظهور بازارهای جدید فرا روی متصدیان امر، پیدایش روش های جدید نقض این حقوق و مواردی از این دست مستلزم مذاقه در ابعاد حقوقی اثر، تعیین ماهیت و پدیدآورندگان آن به عنوان دارندگان این حقوق می باشد و از آنجایی که حقوق ایران در این مورد خلأها و نواقص زیادی داشته و صرفاً اتکا به این مقررات نمی تواند راه گشا باشد، می طلبد که در تحقیقات و مطالعاتی از این قبیل نواقص و ابهامات بررسی شده و شفاف سازی لازم صورت گیرد.

و - سابقه و پیشینه تحقیق

در خصوص اثر سینمایی در هر یک از این ابعاد کتب و مقالاتی به زبان انگلیسی وجود دارند که یکی از آنها کتابی است با نام *Film Copyright in the European Union* که به بررسی حقوق اثر در بین کشورهای اروپایی پرداخته است. در میان منابع موجود مطالب حقوقی سهم بسیار کمی را به خود اختصاص داده اند، مرتبط ترین منابع فارسی موجود در این زمینه دو پایان نامه است که یکی با نواقص متعددی به بررسی تطبیقی در حقوق فرانسه و انگلستان پرداخته و دیگری به طور خاص پدیدآورندگان اثر را در حقوق ایران مورد تحلیل قرار داده است در حالی که در این پایان نامه گذشته از بررسی تطبیقی حقوق اتحادیه اروپا که وجه بارز تمایز این پایان

نامه هاست؛ سعی بر آن بوده است که نواقصی که در پایان نامه های نامبرده وجود دارد، تا حد مقدور مرتفع شده و به جنبه های سینمایی کار بیش از پیش پرداخته گردد.

ز - روش تحقیق

در راستای گردآوری اطلاعات در تحقیقات علمی مرسوم است که از دو روش کتابخانه‌ای یا میدانی و بعضاً هر دو روش مذکور استفاده شود. در این تحقیق نیز از هر دو روش استفاده شده است. با استفاده از روش کتابخانه‌ای و تتبع در قوانین، کتب و مقالات فارسی، انگلیسی و منابع اینترنتی به جمع آوری مطالب و اطلاعات لازم پرداخته و از آنجایی که اثر سینمایی در قوانین داخلی به شدت مغفول مانده است، ناگزیر از بررسی و جمع آوری اطلاعات در مورد رویه مرسوم و جاری در باب برخی موضوعات بوده ام، لذا، با مصاحبه با تنی چند از اهالی سینما در این زمینه اطلاعاتی بدست آوردم، که به ویژه در مباحث پایانی فصل چهارم مورد استفاده قرار گرفته اند.

ح - ساختار تحقیق

این پایان نامه در سه فصل تنظیم شده است که برای آشنایی مخاطب با اصل موضوع، فصل اول به بیان کلیاتی در این باب اختصاص داده شده است. در این فصل فرآیند پیدایش سینما و مراحل گذر آن از یک سرگرمی به یک صنعت عظیم، تاریخچه حمایت حقوقی اثر بررسی شده و سپس به موضوع شناسی پرداخته‌ایم. در فصل دوم با توجه به آثار حقوقی که ماهیت یک اثر دارد، به تحلیل ماهیت اثر سینمایی پرداخته‌ایم. موضوع دیگری که در این خصوص حائز اهمیت می‌باشد، تعیین تعیین پدیدآورندگان و دارندگان حقوق اثر است که در مبحثی دیگر مورد تحلیل قرار گرفته و در ادامه تأثیر سبک‌ها و بعضی از مهمترین ژانرهای سینمایی بر این مقوله بررسی شده است. شرایط عام حمایت در مورد اثر سینمایی و سپس شرایط خاصی که صرفاً مربوط به این اثر می‌شود، در مبحث سوم آمده‌اند. فصل سوم به اقسام حقوق مترتبه و استثنائات آنها از سویی و موارد نقض و ضمانت اجراهای آن از سوی دیگر اختصاص داده شده و در نهایت بررسی و تحلیل نظام قراردادی بهره برداری و انتقال حقوق اثر مزبور در سطح اتحادیه و حقوق ایران مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل اول:

مفہم و تاریخ

مبحث اول : مفاهیم و تقسیمات

این مبحث به موضوع شناسی اختصاص داده شده و در آن ضمن تعریف اثر دیداری- شنیداری به طور کلی و اثر سینمایی به طور خاص به بیان تفاوت های این قسم اثر با آثار دیگر از قبیل اثر چند رسانه ای یا پایگاه داده پرداخته و با ذکر تفاوت ها و بیان حدود و مرزهای اثر سینمایی به بررسی اجزا تشکیل دهنده آن و تحلیل حمایت حقوقی می پردازیم.

گفتار اول : مفاهیم

از اثر دیداری-شنیداری و اثر سینمایی در قوانین کشورهای مختلف با تفاوتی اندک تعریف یکسانی به عمل آمده به نحوی که می توان گفت : تعریف اثر سینمایی مشابه تعریف ارائه شده از اثر دیداری- شنیداری می باشد. در این مبحث ضمن تعریف اثر دیداری- شنیداری و اثر سینمایی به بررسی اجزای تشکیل دهنده اثر سینمایی می پردازیم.

بند اول : تعریف اثر دیداری- شنیداری

در حالی که آثار ادبی و هنریدر قالب متن و نوشته شکل می گیرند، ماهیت آثار دیداری- شنیداری با عکس و تصویر گره می خورد. اثر دیداری- شنیداری شکلی از تألیف است که البته با تعاریف سنتی آن متفاوت می باشد. تألیف و گردآوری متشکل از چندین عنصر عکس، تصویر، نقاشی و متن است، در حالی که تصاویر و عکسها زبان بیان متون در اثر دیداری- شنیداری می باشد. تفاوت بارز این اثر و آثاری چون پایگاه داده نیز همین امر است. پایگاه داده به موجب تعریف دستورالعمل پایگاه داده¹ اتحادیه عبارت است از مجموعه آثار مستقل شامل اطلاعات و مواردی از این دست که در یک روش اصولی و قاعده مند، توسط ابزارهای الکترونیکی امکان دسترسی مجزا به آنها میسر می باشد. حال آنکه همانطور که گفته شد، در اثر دیداری- شنیداری تمامی عناصر به صورت یک مجموعه بسیط، زبان بیان این اثر می باشند. شرح ۱۷ این دستورالعمل متذکر می شود، اقسام ضبط اثر دیداری- شنیداری، اثر سینمایی و سایر آثار ادبی و هنری در حوزه تعریف مزبور قرار نمی گیرند.

1. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, OJ L 77, 27 March 1996